

การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
Developing critical reading skills of students in mathayomsuksa 2 by method of
learning management using sq5r combined with community-based learning

อนุวัฒน์ รัตนทิพย์,^{1*} วิโรจน์ ชมภู² และวาทัญญู นาวิเศษ³
Anuwat Rattanatip,^{1*} Wirote Chompoo² and Watanyou Nawises³

Received 17 February 2026, Revised 4 March 2026, Accepted 6 March 2026

ABSTRACT

This research aimed to: 1) compare the critical reading abilities of Mathayomsuksa 2 students before and after implementing the SQ5R technique integrated with Community-Based Learning, and 2) assess student satisfaction with the integrated learning model. The sample consisted of 120 Mathayomsuksa 2 students at Ban Bung "Uttasahakamnukhro" School, selected through cluster random sampling. The research instruments included an SQ5R-Community Based lesson plan, a critical reading assessment, and a satisfaction survey. Data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test for dependent samples. The results indicated that after participating in the SQ5R combined with community-based learning, students' critical reading scores ($\bar{x}$ = 23.54, SD = 2.411) were significantly higher than their pre-test scores ($\bar{x}$ = 13.14, SD = 1.788) at the .05 level. Furthermore, students expressed the highest level of satisfaction with the learning process ($\bar{x}$ = 4.54, SD = 0.59), particularly highlighting the value of connecting classroom content with their local community identity. These findings suggest that integrating systematic reading strategies with place-based contexts serves as an effective cognitive scaffolding fostering not only advanced analytical skills but also community engagement among learners.

Keywords: Critical Reading¹, SQ5R instructional model², Community-based learning³

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และ 2) ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียน

^{1*} สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Burapha University, Saen Sux, Muang Chonburi, Chonburi 20131, Thailand.

² โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

Piboonbumpen Demonstration School, Burapha University, Saen Sux, Muang Chonburi, Chonburi 20131, Thailand.

³ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ต.แสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี 20131

Department of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Burapha University, Saen Sux, Muang Chonburi, Chonburi 20131, Thailand.

* Corresponding author: Tel. 09-9298-9879, E-mail address: 66920261@go.buu.ac.th

ต่อการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์” จำนวน 120 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน แบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test for dependent samples) ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ($\bar{X}$ = 23.54, SD = 2.411) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ = 13.14, SD = 1.788) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.54, SD = 0.59) โดยเฉพาะการเชื่อมโยงเนื้อหาในบทเรียนกับบริบทจริงในชุมชนสะท้อนให้เห็นว่าการบูรณาการกลยุทธ์การอ่านอย่างเป็นระบบร่วมกับบริบทเชิงพื้นที่ ทำหน้าที่เป็นนั่งร้านทางปัญญา (Cognitive Scaffolding) ที่สำคัญในการยกระดับทักษะการคิดขั้นสูงและสร้างความผูกพันระหว่างผู้เรียนกับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ1 การจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R2 การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน 3

บทนำ

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณประกอบด้วย การตั้งเป้าหมาย การระบุประเด็น และการประเมินความถูกต้องของข้อมูล ซึ่งหากผู้เรียนสามารถนำทักษะการคิดเหล่านี้มาใช้ในขณะอ่าน จะช่วยให้เข้าใจความหมายเชิงลึกและสามารถสร้างข้อสรุปที่สมเหตุสมผลได้มากกว่าการอ่านเพียงเพื่อความเข้าใจพื้นฐาน (ทิตินา แคมมณี, 2567) ซึ่งการอ่านถือเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ เพราะการเรียนในทุกสาระวิชาไม่ว่าภาษาใดก็ตามจำเป็นต้องอาศัยทักษะการอ่าน เพื่อให้สามารถเข้าใจความหมาย เนื้อหา วิเคราะห์สังเคราะห์ และประเมินค่าของเรื่องได้ การอ่านสามารถแบ่งได้หลายระดับ เริ่มตั้งแต่การอ่านเพื่อจับใจความ การอ่านเพื่อแปลความ การอ่านเพื่อตีความ การอ่านเพื่อวิเคราะห์วิจารณ์ จนถึงการอ่านเพื่อประเมินคุณค่าหรือการอ่านแบบมีวิจารณญาณซึ่งถือว่าการอ่านขั้นสูงที่ทุกคนควรมี ดังนั้นทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นความสามารถที่สำคัญที่จะนำไปปรับใช้ในชีวิตบนสังคมโลกในยุคศตวรรษที่ 21 (ศิริวรรณ ศิริมงคลวิชัย, ศิริวรรณ วณิชวัฒนวรชัย และอุบลวรรณ ส่งเสริม, 2566) การอ่านอย่างมีวิจารณญาณจะช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการคิดของผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ ความจริงเพื่อให้เกิดความถูกต้องโดยอาศัย การแปลความ ตีความหมายข้อมูลและข้อสรุปอย่างมีเหตุผล นักเรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสังคมปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่มีทั้งความรวดเร็วและหลากหลาย สามารถสื่อสารกันได้หลายช่องทาง ดังนั้น จึงมีทั้งข้อมูลที่ได้รับการกลั่นกรอง ตรวจสอบ และข้อมูลที่ไม่ได้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริง ผู้อ่านจึงควรพิจารณาความน่าเชื่อถือและประโยชน์ของข้อมูลก่อนตัดสินใจเชื่อถือ ใช้วิจารณญาณพิจารณาความถูกต้อง เหมาะสม ความจำเป็น ข้อดี และข้อเสีย รวมทั้งใช้วิจารณญาณพิจารณาอย่างรอบคอบในการอ่านเพื่อการตัดสินใจ หรือลงมือปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ (วนิดา พรหมเขต, 2559) ดังนั้น การอ่านอย่างมีวิจารณญาณในยุคปัจจุบันจึงไม่ได้จำกัดอยู่เพียงตัวบทในตำรา แต่รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารที่ซับซ้อน (Alford, 2021) ซึ่งปรากฏในบริบทท้องถิ่นทั้งมิติประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และการพัฒนาเศรษฐกิจ นักเรียนจำเป็นต้องใช้ความสามารถในการแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากอคติอย่างเท่าทัน

แม้ว่าประเทศไทยจะส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยการระบุกระบวนการเรียนรู้ลงในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แล้วนั้น แต่วิกฤตการณ์ด้านการอ่านของนักเรียนในปัจจุบันไม่ได้จำกัดอยู่เพียงทักษะการอ่านออกเขียนได้ แต่คือการขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์และประเมินค่าสิ่งที่อ่าน โดย ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2568) ระบุว่านักเรียนไทยส่วนใหญ่มีปัญหาในการแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากอคติ และมักจะยอมรับข้อมูลที่ปรากฏในโลกออนไลน์โดยปราศจากการตรวจสอบเชิงลึก ซึ่งสอดคล้องกับ สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ (2568) ที่ชี้ให้เห็นว่าในยุคที่มีการแพร่กระจายของข้อมูลลง และการใช้ปัญญาประดิษฐ์สร้างเนื้อหา นักเรียนมักขาดทักษะการอ่านเชิงวิพากษ์ที่จะใช้คัดกรองเจตนาแฝงของผู้ส่งสาร และจากผลการประเมิน PISA 2022 ของประเทศไทย พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่าน 379 คะแนน ซึ่งเมื่อ

เทียบกับผลการประเมิน PISA 2018 พบว่า คะแนนเฉลี่ยของประเทศไทยลดลง โดยมีคะแนนเฉลี่ยลดลง 14 คะแนน ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ผลการประเมิน PISA ของประเทศไทย ทำให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยด้านการอ่านมีแนวโน้มลดลง (ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566) ดังนั้น จึงควรมีมาตรการในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ โดยการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง เพื่อช่วยลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนาสถานศึกษาทั่วประเทศให้มีคุณภาพและครอบคลุมทุกสังกัด (ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567)

ปัญหาความสามารถในการอ่านดังกล่าวยังปรากฏให้เห็นในรูปแบบของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นั่นคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์” อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี มีปัญหาในการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ จากการรวบรวมข้อมูลในการจัดการเรียนการสอนและการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทย 4 รหัสวิชา ท22102 สารที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสะท้อนให้เห็นว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถสรุปความจากเรื่องที่อ่านได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน ขาดความสามารถในการจับใจความสำคัญและเรียบเรียงสาระสำคัญด้วยภาษาของตนเอง นอกจากนี้ นักเรียนยังไม่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือแสดงข้อโต้แย้งเกี่ยวกับเรื่องที่อ่านได้อย่างมีเหตุผล และไม่สามารถจำแนกข้อเท็จจริง ข้อมูลสนับสนุน และข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้นักเรียน และไม่สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการอ่านไปใช้ประกอบการตัดสินใจหรือแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งไม่สามารถประเมินคุณค่า แนวคิด หรือสาระสำคัญที่แฝงอยู่ในเรื่องที่อ่านได้ (โรงเรียนบ้านบึง "อุตสาหกรรมนุเคราะห์", 2566)

วิธีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ คือการสอนด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยมีการฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณให้นักเรียนพยายามค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง โดยนักเรียนจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในห้องเรียน และวิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ยังเป็นวิธีที่ช่วยเรื่องการทำงานของนักเรียนในแต่ละวิชา โดยเฉพาะการอ่านและการใช้ภาษาในการถ่ายทอด นักเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการจดบันทึกเนื้อหาในการเรียนแต่ละวิชาได้เป็นอย่างดี (Pauk, 2001) โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ประกอบไปด้วยการอ่านเนื้อเรื่องคร่าว ๆ การตั้งคำถาม การอ่านอย่างละเอียด การจดบันทึก การสรุปใจความสำคัญ การทบทวน และการวิเคราะห์ วิวิจารณ์ (ทศนา แหมมณี, 2567) ซึ่งการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R เป็นกลยุทธ์การอ่านเชิงรุกที่ช่วยให้ผู้เรียนจัดระบบทางปัญญาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย ดนิตา ดวงวิไล (2565) ได้อธิบายว่า ขั้นตอนการตั้งคำถาม (Question) และการจดบันทึก (Record) เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้นักเรียนเกิดทักษะการตรวจสอบความสมเหตุสมผลของเนื้อหาที่อ่านได้อย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากนี้ โรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์” ตั้งอยู่ในอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม (เทศบาลเมืองบ้านบึง, ม.ป.ป.) ส่งผลให้มีประชากรย้ายถิ่นเข้ามาประกอบอาชีพเป็นจำนวนมาก บริบทดังกล่าวสะท้อนถึงลักษณะของผู้เรียนที่มีความหลากหลาย โดยจากการสังเกตและสัมภาษณ์นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่วนหนึ่งไม่ได้เป็นคนในพื้นที่โดยกำเนิด แต่ย้ายถิ่นตามผู้ปกครองที่เข้ามาทำงานในพื้นที่อำเภอบ้านบึง นักเรียนกลุ่มนี้จึงอาจยังขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และทรัพยากรของชุมชนที่ตนเองอาศัยอยู่ ซึ่งทำให้นักเรียนจำนวนหนึ่งยังไม่เกิดความตระหนักหรือผูกพันต่อชุมชนของตนเองอย่างแท้จริง ขาดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และมองชุมชนเพียงเป็นสถานที่พักอาศัยชั่วคราว อาจส่งผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท้องถิ่น ตลอดจนการพัฒนาจิตสำนึกด้านความรับผิดชอบต่อสังคมในระยะยาว ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เนื่องจากเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง จะส่งผลให้เกิดการรับรู้คุณค่าและความสำคัญของชุมชน เกิดความรู้สึกใกล้ชิด ผูกพัน และภาคภูมิใจในชุมชนที่ตนอาศัยอยู่ โดยเพียงแต่ช่วยเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับชุมชนเท่านั้น แต่ยังไม่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความตระหนักในความ

รับผิดชอบในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน (วิลโลธอร์น ฤทธิคุปต์, 2561) อีกทั้ง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ยังช่วยลดช่องว่างระหว่างทฤษฎีในตำรากับวิถีชีวิตจริง โดย กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์ (2565) เน้นย้ำว่า การใช้บริบทเชิงพื้นที่ เป็นฐานการเรียนรู้ช่วยสร้างความหมายและกระตุ้นแรงจูงใจให้ผู้เรียนต้องการวิเคราะห์ประเด็นทางสังคมใกล้ตัวมากขึ้น

แม้รูปแบบ SQ5R จะมีขั้นตอนที่ช่วยกำกับการอ่านอย่างเป็นระบบ แต่หากขาดบริบทที่ใกล้ตัวอาจทำให้ผู้เรียน ขาดความผูกพันเชิงแนวคิด ขณะที่การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (CBL) แม้จะสร้างความสนใจได้ดี แต่อาจขาด เครื่องมือวิเคราะห์ที่มีประสิทธิภาพ การวิจัยนี้จึงนำเสนอการบูรณาการที่วางรากฐานบนทฤษฎี Constructivism ของ Vygotsky (1978) โดยใช้เนื้อหาชุมชนบ้านบึงเป็นนั่งร้านทางปัญญา (Scaffolding) สอดคล้องกับอนุกรมวิธานของ Bloom (1956) ที่มุ่งยกระดับการอ่านไปสู่การวิเคราะห์และการประเมินค่าผ่านขั้นตอน Reflect ในการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R เพื่อสร้างทักษะการเป็นพลเมืองที่ใช้เหตุผลเชิงตรรกะ การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งนำเสนอนวัตกรรมการบูรณาการ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (CBL) โดยใช้ประเด็นด้านประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การท่องเที่ยว และ เศรษฐกิจของอำเภอบ้านบึง เป็นฐานในการพัฒนาความสามารถ แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้พื้นที่เป็นฐาน (Place-Based Education) เพื่อสร้างความหมายระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม (Sobel, 2020) เพื่อเปลี่ยนพื้นที่ชุมชนให้เป็นห้องเรียนที่มีชีวิต ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความผูกพันชุมชนและพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณผ่านสถานการณ์จริง

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับชุมชนเป็นฐาน เพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดของการสอนอ่านแบบเดิม โดยมุ่งหวังให้นวัตกรรมนี้เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ตาม มาตรฐานสากล และบ่มเพาะนักเรียนให้เป็นผู้อ่านเชิงวิพากษ์ที่มีความผูกพันกับชุมชน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน กับอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลัง การจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการ เรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์” อำเภอบ้านบึง จังหวัด ชลบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 14 ห้อง รวม 546 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านบึง “อุตสาหกรรมนุเคราะห์” อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 3 ห้องเรียน ได้แก่ ม. 2/2, ม. 2/7 และ ม. 2/12 รวม 120 คน โดยใช้เกณฑ์การประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ บุญชม ศรีสะอาด (2560, น. 38) (ร้อยละ 15 ของประชากร คือ จำนวนไม่ น้อยกว่า 82 คน หรือไม่น้อยกว่า 3 ห้องเรียน) ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียน เป็นหน่วยสุ่ม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการ จัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน หน่วยการเรียนรู้ เรื่องอ่านไฉนมีสาระจำนวน 5 แผน แผนละ 2 คาบ รวม 10 คาบ
2. แบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 1 ฉบับ

3. แบบสอบถามความพึงพอใจชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จำนวน 1 ฉบับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือการวิจัยที่ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แล้วมาเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขออนุญาตทำการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 โรงเรียนบ้านบึง "อุตสาหกรรมนุเคราะห์" อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

2. ทดสอบก่อนการจัดการเรียนรู้ (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นเพื่อตรวจสอบพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 60 นาที

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วยเรื่องประวัติศาสตร์ บ้านบึง เรื่องแวดล้อมรอบชุมชน เรื่องประเพณีที่ทรงค่า เรื่องท่องเที่ยวไปด้วยกัน และเรื่องเศรษฐกิจและสังคม โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ที่สร้างและพัฒนาขึ้น โดยในชั้นสอน จะใช้ข้อมูลด้านต่าง ๆ ของอำเภอบ้านบึงมาเป็นเรื่องการเรียนรู้ ได้แก่ ประวัติความเป็นมา สถานที่สำคัญ ประเพณี วัฒนธรรม อาหาร เศรษฐกิจ สังคม สถานที่ท่องเที่ยว และสภาพแวดล้อม

4. ทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้ (Post-test) ด้วยแบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณชุดเดิม จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 60 นาที

5. หลังจากเสร็จสิ้นการจัดการเรียนรู้และทดสอบหลังการจัดการเรียนรู้แล้วให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความพึงพอใจมีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ซึ่งแบบสอบถามความพึงพอใจแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน และด้านการวัดการประเมินผล ด้านละ 3 ข้อ รวม 12 ข้อ ใช้เวลา 15 นาที และรวบรวมข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจากการทดลองในการวิจัยมาวิเคราะห์ผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน จากการทำแบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยใช้ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และค่าที่เป็นอิสระต่อกัน (T-test Dependent)

2. วิเคราะห์ผลการตอบแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยใช้ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วนำค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างรายชื่อไปเทียบเกณฑ์การแปลความหมายเพื่อสรุประดับความพึงพอใจรายชื่อ รายด้าน และทั้งฉบับ โดยใช้เกณฑ์การแบ่งช่วงคะแนนตามแนวคิดของ Best (1977) ดังนี้

4.51 - 5.00	แปลความหมายว่ามากที่สุด
3.51 - 4.50	แปลความหมายว่ามาก
2.51 - 3.50	แปลความหมายว่าปานกลาง
1.51 - 2.50	แปลความหมายว่าน้อย
1.00 - 1.50	แปลความหมายว่าน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการดำเนินการวิจัยมีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงคะแนนจากการทำแบบทดสอบความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2, 2/7 และ 2/12

(n=120)

จำนวน	คะแนนแบบทดสอบ	$\bar{X}$	SD	ร้อยละของคะแนน
120	ก่อนเรียน	13.14	1.788	43.80
120	หลังเรียน	23.54	2.411	78.47

จากตารางที่ 1 การทดสอบความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 คน พบว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.14 (SD = 1.788) คิดเป็นร้อยละ 43.80 แต่หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน คะแนนเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นเป็น 23.54 (SD = 2.411) คิดเป็นร้อยละ 78.47 ซึ่งสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยพัฒนาการของคะแนนที่เพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดนี้ สะท้อนให้เห็นว่าวัตรกรรมการบูรณาการ SQ5R ร่วมกับบริบทชุมชน มิได้ส่งผลเพียงการเพิ่มพูนความรู้ในเชิงปริมาณ แต่เป็นเครื่องยืนยันถึงการยกระดับสมรรถนะการคิดขั้นสูง โดยเฉพาะเมื่อบทอ่านถูกเปลี่ยนจากเนื้อหาในตำราเรียนทั่วไปเป็นประเด็นที่ใกล้ตัวนักเรียน

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2, 2/7 และ 2/12 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน

ด้าน	$\bar{X}$	SD	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
1. ด้านเนื้อหา				
1.1 เนื้อหาที่เรียนเป็นเรื่องที่น่าสนใจ	4.55	0.59	มากที่สุด	2
1.2 ความรู้ที่ได้รับเป็นเรื่องที่นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.51	0.59	มากที่สุด	3
1.3 เรื่องที่เรียนทำให้เข้าใจชุมชนมากขึ้น	4.57	0.55	มากที่สุด	1
รวม	4.54	0.58	มากที่สุด	2
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน				
2.1 มีความสนุกสนานกับการร่วมกิจกรรมในชั่วโมงเรียน	4.61	0.55	มากที่สุด	1
2.2 กิจกรรมการเรียนทำให้เกิดความสนใจในชุมชนมากขึ้น	4.51	0.58	มากที่สุด	3
2.3 ได้ฝึกฝนทักษะการคิดมากขึ้น	4.59	0.56	มากที่สุด	2
รวม	4.57	0.56	มากที่สุด	1
3. ด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน				
3.1 สื่อการเรียนมีเนื้อหาเกี่ยวกับชุมชนซึ่งมีความน่าสนใจ	4.53	0.66	มากที่สุด	2
3.2 สื่อการเรียนมีรูปแบบที่ทันสมัย	4.57	0.59	มากที่สุด	1
3.3 สื่อและอุปกรณ์การเรียนส่งเสริมให้การเรียนรู้และทักษะการคิดดีขึ้น	4.48	0.66	มาก	3
รวม	4.53	0.64	มากที่สุด	3

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2, 2/7 และ 2/12 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน (ต่อ)

ด้าน	$\bar{X}$	SD	ระดับ ความคิดเห็น	อันดับ
4. ด้านการวัดการประเมินผล				
4.1 ได้ทราบผลคะแนนการทำกิจกรรมทันที	4.52	0.58	มากที่สุด	2
4.2 แบบฝึกทักษะมีกิจกรรมหลากหลาย น่าสนใจ	4.47	0.61	มาก	3
4.3 มีการทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ	4.54	0.59	มากที่สุด	1
รวม	4.51	0.59	มากที่สุด	4
ภาพรวม	4.54	0.59	มากที่สุด	-

จากตารางที่ 2 แสดงผลจากการทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้ง 3 ห้องที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน พบว่า ในภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับ มากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, $SD = 0.59$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.57$, $SD = 0.56$) สะท้อนว่าผู้เรียนมองเห็นคุณค่าของการนำความรู้ทางภาษามาเชื่อมโยงกับสถานการณ์จริงในห้องเรียน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้เพื่อสร้างพลเมืองที่รู้เท่าทันข้อมูลในสังคม รองลงมาคือ ด้านเนื้อหา ($\bar{X} = 4.54$, $SD = 0.58$) โดยประเด็นที่นักเรียนให้ความสำคัญมากที่สุดคือ เรื่องที่เรียนทำให้เข้าใจชุมชนมากขึ้น ($\bar{X} = 4.57$, $SD = 0.55$) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการใช้ชุมชนเป็นฐานช่วยกระตุ้นแรงจูงใจภายในและความผูกพันระหว่างผู้เรียนกับสังคม

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ปรากฏว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีผลการทดสอบความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายห้องเรียน พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) คะแนนก่อนเรียนอยู่ที่ร้อยละ 43.00 ของคะแนนเต็ม หลังการจัดการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) คะแนนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 78.00 ของคะแนน ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/7 มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) คะแนนก่อนเรียนอยู่ที่ร้อยละ 41.43 ของคะแนนเต็ม ซึ่งเป็นคะแนนต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับอีกสองห้องเรียน แต่หลังการจัดการเรียนรู้ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) คะแนนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 76.33 ของคะแนนเต็ม แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถยกระดับความสามารถของนักเรียนได้ แม้นักเรียนจะมีพื้นฐานด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไม่สูงในช่วงก่อนเรียน ทั้งนี้ การใช้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชนช่วยให้นักเรียนเกิดความสนใจและมีแรงจูงใจในการอ่านและวิเคราะห์เนื้อหามากขึ้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/12 ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) คะแนนก่อนเรียนสูงกว่าห้องอื่นเล็กน้อย อยู่ที่ร้อยละ 47.00 ของคะแนนเต็ม หลังการจัดการเรียนรู้พบว่าค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) คะแนนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 81.10 ของคะแนนเต็ม ซึ่งเป็นระดับสูงที่สุดในกลุ่มตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานไม่เพียงช่วยพัฒนานักเรียนที่มีพื้นฐานต่ำเท่านั้น แต่ยังช่วยส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนที่มีพื้นฐานค่อนข้างดีให้พัฒนาสูงยิ่งขึ้นอีกด้วย ซึ่งเมื่อพิจารณาภาพรวมของนักเรียนทั้ง 3 ห้อง พบว่า ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) คะแนนก่อนเรียนอยู่ที่ร้อยละ 43.80 ของคะแนนเต็ม และหลังการจัดการเรียนรู้ เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 78.47 ของคะแนนเต็ม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณอย่างเด่นชัด ทั้งนี้ เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้แบบ SQ5R เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการอ่านอย่างมีขั้นตอนและมีเป้าหมายชัดเจน โดยเริ่มจากการอ่านสำรวจเนื้อหา การตั้งคำถามจากเรื่องที่อ่าน และการอ่านอย่างละเอียดเพื่อค้นหาคำตอบ ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะ

การคิดวิเคราะห์และการจับใจความสำคัญของข้อความได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ขั้นตอนการจดบันทึกข้อมูล การสรุปใจความสำคัญ และการอ่านทบทวน ทำให้นักเรียนได้ทบทวนและตรวจสอบความเข้าใจของตนเอง อีกทั้งการวิเคราะห์ วิวิจารณ์ บทอ่านแล้วแสดงความคิดเห็น ยังช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงความคิด ความรู้ของตนเองกับบทอ่าน โดยกระบวนการทั้งหมดนี้ทำให้นักเรียนเกิดทักษะความสามารถในการอ่าน เข้าใจเรื่องที่อ่านได้อย่างรวดเร็ว โดยสามารถจับใจความสำคัญได้อย่างคล่องแคล่ว บอกถึงรายละเอียดของเรื่องและสรุปใจความสำคัญได้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียนในอนาคต (รัชวรรณ พรหมลี, 2561) สอดคล้องกับแนวคิดของ Bloom (1956) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนได้ฝึกคิด วิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาภรณ์ ทับทิมจันทร์, ทรงภพ ขุนมธูรส และจุฑารัตน์ เกตุปาน (2566) ที่พบว่าการใช้กลวิธี SQ5R ช่วยให้เห็นความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากนักเรียนได้ฝึกฝนขั้นตอนการสะท้อนคิด (Reflect) ซึ่งช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมเข้ากับข้อมูลใหม่จนเกิดเป็นทักษะการประเมินค่าข้อมูล อีกทั้งการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ก็ยังช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้จากบริบทจริง ได้เชื่อมโยงความรู้ทางภาษาเข้ากับสถานการณ์จริงในชุมชน เป็นการนำเนื้อหาและประสบการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนมาใช้เป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ ช่วยกระตุ้นความสนใจและแรงจูงใจในการอ่าน ซึ่งนักเรียนมีความคุ้นเคยกับสถานที่ บุคคล เหตุการณ์ หรือปัญหาที่ปรากฏในบทอ่านอยู่แล้ว ส่งผลให้เกิดความตั้งใจในการอ่านและพร้อมที่จะวิเคราะห์เนื้อหาอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานยังส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาที่อ่านกับปัญหาและคุณค่าของชุมชน ทำให้เกิดการคิดเชิงจริยธรรม ความรับผิดชอบต่อสังคม และการนำความรู้ไปใช้ในการตัดสินใจ ซึ่งช่วยยกระดับการอ่านจากการเข้าใจความหมายของข้อความไปสู่การคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดย Jaiyangyuen, Kositchaiwat & Pandee (2025) ยืนยันว่าการบูรณาการสื่อจากสถานการณ์จริงร่วมกับกลวิธี SQ5R ช่วยส่งเสริมความคงทนในการเรียนรู้และสมรรถนะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky (1978) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และได้รับการสนับสนุนจากสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมและสังคมรอบตัว และจากการที่คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับชุมชนเป็นฐานทำหน้าที่เป็นนั่งร้านทางปัญญา (Scaffolding) ที่ช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนก้าวข้ามขีดความสามารถเดิมไปสู่ระดับที่สูงขึ้น โดยขั้นตอนของ SQ5R ตั้งแต่การสำรวจ (Survey) ไปจนถึงการสะท้อนคิด (Reflect) ช่วยจัดระบบความคิดให้เป็นขั้นตอน ซึ่งผลของการวิจัยในครั้งนี้ไม่ได้เกิดจากขั้นตอนของเทคนิคการสอนเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการใช้บริบทชุมชนเป็นฐานในการสร้างความหมายในการเรียนรู้ เมื่อเนื้อหาถูกเปลี่ยนจากบทอ่านทั่วไปเป็นเรื่องประวัติศาสตร์ สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และอื่น ๆ ของอำเภอบ้านบึง นักเรียนจะเกิดความผูกพันและมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างภาษาไทยกับสภาพสังคมจริง กระบวนการนี้สอดคล้องกับลำดับขั้นการเรียนรู้ของ Bloom (1956) ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนยกระดับจากการเข้าใจเนื้อหา ไปสู่การวิเคราะห์และประเมินค่าข้อมูลอย่างมีเหตุผล ทำให้นักเรียนสามารถแยกแยะข้อเท็จจริงออกจากอคติในประเด็นท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ Duke & Cartwright (2021) ที่ระบุว่าการอ่านที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้เรียนแบบเชิงรุกและการควบคุมตนเองในการอ่านของผู้เรียน

นอกจากนี้ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว โดยด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ เป็นวิธีที่ช่วยในการเรียนรู้ของนักเรียนโดยฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณให้นักเรียนพยายามค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง เพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จ โดยนักเรียนจะได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในห้องเรียน (Pauk, 2001) อีกทั้ง การจัดการเรียนรู้โดยชุมชนเป็นฐานเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะหลากหลายด้าน เนื่องจากผู้เรียนได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหา จากสถานการณ์ที่พบจริงในชุมชนในลักษณะของการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีในการแก้ปัญหาได้อย่าง

หลากหลาย เป็นการเรียนที่กระตุ้นและท้าทายความสามารถของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ (กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์, 2565) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน จึงเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ทำให้นักเรียนเกิดความสุขสนุกสนานกับกิจกรรมในช่วงเวลาเรียน ส่งเสริมให้มีทักษะในการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และฝึกความมีวินัยทางความคิด สร้างการมีส่วนร่วมและการพัฒนาทักษะทางสังคมอีกด้วย สำหรับด้านเนื้อหา นักเรียนพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานนั้น เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ศึกษาจากการใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมและใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนคาดหวัง มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเข้าใจชุมชน (กิตติภา อันพิมพา, 2564) สอดคล้องกับ วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์ (2561) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เป็นกลยุทธ์หรือรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการเนื้อหาตามหลักสูตรให้เชื่อมโยงกับชุมชน ให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักถึงคุณค่าและภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น ส่วนด้านสื่อและอุปกรณ์การเรียน นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากสื่อการสอนช่วยส่งเสริมการอ่านเชิงวิเคราะห์ นักเรียนได้พิจารณาผลกระทบของสิ่งต่าง ๆ ต่อชุมชนและสังคม ทำให้เกิดการตระหนักถึงคุณค่า วัฒนธรรม และปัญหาของชุมชน อีกทั้งสื่อการสอนดังกล่าวยังมีรูปแบบที่หลากหลายทั้งกระบวนการแบบรายบุคคล จับคู่ และ กลุ่ม ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะของตนเองที่หลากหลายด้านนอกจากการพัฒนาการเรียนรู้ของตนเองเพียงอย่างเดียว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแนวคิดของ Vygotsky (1978) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้เป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เมื่อครูใช้สื่อเพื่อเชื่อมโยงกิจกรรมในห้องเรียนกับบริบทชุมชนย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืนยิ่งขึ้น ดังนั้น ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อการเรียน เป็นสัญญาณเชิงบวกที่ชี้ให้เห็นถึงผลประโยชน์หลายมิติของสื่อ ทั้งในด้านการเพิ่มแรงจูงใจ การสนับสนุนกระบวนการเรียนรู้ และด้านการวัดการประเมินผล นักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุดเนื่องจาก การวัดและประเมินผลความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณใช้เครื่องมือในการวัดความสามารถที่มีความเหมาะสมกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบระดับความสามารถของตนเองหรือการบรรลุเป้าหมายที่ตนเองวางไว้ และยังช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงระดับความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของตนเอง นอกจากนี้ นักเรียนมีความพึงพอใจต่อประเด็นแบบฝึกทักษะมีกิจกรรมหลากหลาย น่าสนใจและประเด็นที่นักเรียนได้ทราบผลคะแนนได้ทันที เนื่องจากกิจกรรมที่หลากหลายช่วยกระตุ้นความสนใจและลดความจำเจในการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนมากยิ่งขึ้นความแตกต่างของรูปแบบกิจกรรมยังเอื้อต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งด้านการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา นอกจากนี้ การได้รับทราบผลคะแนนหรือผลสะท้อนผลการเรียนรู้กลับทันทีช่วยให้นักเรียนตระหนักถึงความสามารถของตนเอง สามารถปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีเป้าหมายและช่วยเสริมแรงทางบวกให้กับนักเรียนส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจและความเชื่อมั่นในตนเอง จึงทำให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดนิตา ดวงวิไล (2565) ที่ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ SQ5R ที่ส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษา ผลการวิจัยปรากฏว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ SQ5R อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ครูผู้สอนควรอธิบายหลักการและแต่ละขั้นตอนให้นักเรียนเข้าใจเพื่อกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ
2. ครูผู้สอนควรวางแผนเรื่องระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและกิจกรรม โดยสอดคล้องกับบริบทของชุมชน และควรเลือกข้อมูลจากชุมชนที่มีความใกล้ชิดและเหมาะสมกับวัยของนักเรียน
3. ควรมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พร้อมให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียน เพื่อช่วยให้นักเรียนสามารถปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม

4. สถานศึกษาควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่ต้องอาศัยทักษะการคิดขั้นสูง เพื่อเปลี่ยนการอ่านผู้เรียนจากอ่านตามตัวอักษรไปสู่อ่านเชิงวิพากษ์

5. เขตพื้นที่ หรือ โรงเรียน ควรส่งเสริมให้มีการจัดทำคลังข้อมูลชุมชนที่ครอบคลุมมิติด้านต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนเชื่อมโยงทักษะทางภาษากับบริบททางสังคมได้อย่างมีความหมาย ตามแนวคิดการสร้างความรู้ความผูกพันชุมชน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาผลในระยะยาวของการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เพื่อประเมินความคงทนของทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน

2. ควรมีการใช้สื่อการอ่านและแบบฝึกทักษะที่หลากหลายรูปแบบ เช่น สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อสิ่งพิมพ์ฉบับจริง เพื่อกระตุ้นความสนใจ และจะช่วยพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้นเนื่องจากเกิดการนำไปใช้ในชีวิตจริง

3. ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเพื่อพัฒนาเป็นโมเดลการอ่านอย่างมีวิจารณญาณตามบริบทพื้นที่เพื่อศึกษาความคงทนของทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายทางสังคม

4. ควรศึกษาปัจจัยด้านบริบทของชุมชนหรือความแตกต่างของผู้เรียนที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ร่วมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐานเพื่อพัฒนาแนวทางการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความรู้และการสนับสนุนจากบุคคลหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนเกี่ยวข้องไม่ว่าทางตรงหรือทางอ้อมที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษาและมอบขวัญกำลังใจอันดีเยี่ยมจนทำให้การดำเนินการวิจัยเป็นไปอย่างราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ทุกประการ คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีจากงานวิจัยฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณแด่บุพการี ตลอดจนบูรพาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ บ่มเพาะสติปัญญา และขัดเกลาจริยธรรมให้แก่ผู้วิจัยเสมอมา

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณัฐ สิมสวัสดิ์. (2565). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา-19. *วารสารวิจัยศรีล้านช้าง*, 2(6), 47-55.
- กิตติภา อันพิมพ์พา. (2564). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน เรื่องปัญหาชุมชนและสังคมที่ส่งเสริมในการคิดแก้ปัญหาสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3* [การค้นคว้าอิสระปริญญาโทบัณฑิต ไม่ได้ดีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ดนิตา ดวงวิไล. (2565). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการอ่านแบบ SQ5R ที่ส่งเสริมความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณและพฤติกรรมการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษา. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*, 17(2), 97-106.
- ทิตินา แคมมณี. (2567). *รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย* (พิมพ์ครั้งที่ 11). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทศบาลเมืองบ้านบึง. (ม.ป.ป.). *โครงสร้างพื้นฐานของสังคมและวัฒนธรรม อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี*. <https://www.banbuengcity.go.th/>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์น.

- รัชวรรณ พรหมลี. (2561). ผลการใช้กลวิธีการสอนอ่านแบบ SQ5R ร่วมกับกลวิธีการสอนอ่านแบบแลกเปลี่ยนบทบาท เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัตนารักษ์ ทับทิมจันทร์, ทรงภพ ขุนมธุรส, และจุฑารัตน์ เกตุปาน. (2566). การสร้างแบบฝึกทักษะโดยใช้วิธีการสอนแบบ SQ5R เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. *วารสาร มจร อุบลราชธานี*, 8(2), 153-166.
- โรงเรียนบ้านบึง "อุตสาหกรรมนคราห์". (2566). รายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย.
- วนิดา พรหมเขต. (2559). การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- วิไลภรณ์ ฤทธิคุปต์. (2561). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน: กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ของครู ในศตวรรษที่ 21. *Graduate School Journal*, 11, 179-192.
- ศิริวรรณ ศิริมงคลวนิชย์, ศิริวรรณ วณิชพัฒน์วรชัย, และอุบลวรรณ ส่งเสริม. (2566). รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วย กลวิธีการกำกับตนเองเพื่อการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 43(4), 90-100.
- ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566, 6 ธันวาคม). ผลการประเมิน PISA 2022 ของประเทศไทย. Pisa Thailand. <https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21/>
- ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2567, 7 กุมภาพันธ์). ผลการประเมิน PISA 2022 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. Pisa Thailand. <https://pisathailand.ipst.ac.th/pisa2022-summary-result/>
- ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ. (2568). รายงานสมรรถนะผู้เรียนไทยตามมาตรฐานสากล: การปรับตัวเข้าสู่การเรียนรู้เชิง วิทยาศาสตร์. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์. (2568). ทักษะการคิดในโลกยุคปัญญาประดิษฐ์. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI).
- Alford, J. H. (2021). *Critical literacy with adolescent English language learners: Exploring policy and practice in global contexts*. Routledge.
- Best, J. W. (1977). *Research in education* (3rd ed.). Prentice-Hall.
- Bloom, B. S. (Ed.). (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook I: Cognitive domain*. Longmans, Green and Co.
- Duke, N. K., & Cartwright, K. B. (2021). The active view of reading: A theoretical framework for understanding twenty-first-century reading instruction. *Reading Research Quarterly*, 56(S1), S25–S44.
- Jaiyangyuen, P., Kositchaiwat, S., & Pandee, M. (2025). The Effects of Using SQ5R Reading Teaching Strategies and Authentic Materials to Promote Reading Comprehension Abilities of Grade 12 Students. *Journal of Dhamma for Life*, 31(2), 476-499.
- Pauk, W. (2001). *How to Study in College* (7th ed.). Houghton Mifflin.
- Sobel, D. (2020). *Place-based education: Connecting classrooms & communities*. Orion Society.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.